

UN AUTOR CAPITAL DE LES LLETRES CATALANES

50 anys després de Riba

El 12 de juliol passat es va complir mig segle de la mort del poeta català. Actes d'unes quantes institucions commemoren a partir d'avui l'efemèride i recorden la seva obra i figura

POESIA CATALANA

JAUME SUBIRANA

A la fotografia que ara evoco hi ha un llarguíssim seguici en blanc i negre que ocupa tot el pont de Vallcarca i, al capdavant, els joves Joan Triadú, Jordi Mir, Joaquim Molas i Macià Alavedra duen un taüt a l'espatlla. Som a l'estiu de 1959 (l'any del *cas Galinsoga* i de les primeres emissions de TVE des de Miramar), i l'home que porten a enterrar és un escriptor: Carles Riba. Un escriptor català i doncs, llavors, un silencià. Però tot i així hom l'acompanya en la darrera caminada com si es tractés d'una figura, com s'havia acompanyat 50 anys abans Jacint Verdaguer o s'havia d'acompanyar Salvador Espriu o Miquel Martí i Pol 25, 50 anys més tard.

Primer als ciberdiaris

Aquests dies es commemora la mort ara fa mig segle, el 12 de juliol de 1959, de Carles Riba. Ahir la Universitat de Barcelona (UB) va inaugurar el curs acadèmic amb la lliçó *Riba i la Universitat* i durant la resta de l'any molts altres actes celebraran l'efemèride. El tret de sortida de tot plegat va tenir lloc a internet: l'estiu passat un grapat de blocs van penjar entrades evocant la data i la figura del poeta. Riba, doncs, no ha estat oblidat, tot i que una visita a les llibreries del país a la recerca dels seus llibres no resulta especialment encoratjadora. Però, ¿amb quin autor no actual (ii amb novetat recent al mercat!) no passa avui el mateix?

Aquell 1959 Riba era la columna damunt la qual s'alçava el prestigi de les lletres catalanes a l'interior. El seu nom provenia dels temps d'abans de la guerra i s'havia anat trenant amb els de la Fundació Bernat Metge, la Institució de les Lletres Catalanes i el PEN (el seu discurs *Als escriptors del món*, llegit al congrés in-

►► El poeta Carles Riba.

MEMÒRIA ACADÈMICA

Un trimestre amb diàlegs i simposis

►► Unes quantes institucions commemoren la mort de Carles Riba. Aquest octubre la Institució de les Lletres Catalanes (ILC) ha programat uns diàlegs sobre l'obra i la figura de l'escriptor, coordinats pel poeta i editor Jordi Cornudella.

►► Del 30 de novembre al 2 de desembre tindrà lloc el tercer Simposi

Carles Riba, organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i l'Aula Carles Riba de la UB. Hi participaran una vintena d'escriptors, traductors i estudiosos.

►► El 15 de desembre, a la Biblioteca Nacional, a Madrid, un acte de l'IEC, la UB i l'Institut Ramon Llull tractarà la seva relació amb Espanya.

ternacional de Praga de 1938, encara avui esborrona), amb l'exili, el retorn, l'Institut d'Estudis Catalans (que va presidir) i els Congressos de Poesia de Segòvia i Salamanca, amb el precari diàleg amb la intel·lectualitat espanyola no feixista del moment.

En vida, sobretot en el silenci cultural dels anys 50 barcelonins, Riba va exercir un discret mestratge que el va erigir en referent. A la seva mort, encara relativament jove, la perdurança de la seva influència com a hellenista, com a crític i com a poeta va restar assegurada per l'admiració de gent com Joan Triadú, Manuel Balasch, Frederic-Pau Verrié i Josep Pedreira (editor de *Salvatge cor*, que va rebatejar amb el nom del poeta el premi més prestigiós del moment), als quals es van anar afegint Carles Miralles, Carles-Jordi Guardiola (compilador d'una joia amagada: l'epistolari ribià), Enric Sullà, Jaume Medina i Jordi Malé.

Crític de referència

A finals dels 60 se'n va publicar l'obra completa i un extens volum d'homenatge, van aparèixer després un bon nombre d'estudis i monografies i, ja els 80, Edicions 62 va incloure Riba als *Clàssics catalans del segle XX*, les *Elegies de Bierville* es van incorporar al cànon escolar i el seu nom va entrar a la llista de carrers, instituts i biblioteques públiques...

Poeta de primera en un segle d'or, crític de referència, articulista intens: els lectors exigents no l'hem mai obviat, com no es pot obviar la versió de l'*Odissea*, que va traduir amb passió i rigor. Al cementiri de Sarrí, una estela clàssica esculpida pel seu amic -exiliat com ell- Joan Rebull evoca sota el sol d'aquest octubre del 2009 la suspensió de temps i estils al voltant dels grans noms, dels notables d'una cultura. I apunta amb discreció que mig segle no és res, per a alguns. ≡

Un poeta amb veu de diamant

Un simposi a la UB commemorarà els cinquanta anys de la mort de Carles Riba

EVA VÀZQUEZ / Barcelona
● Ja en plena guerra, la pulcritud amb què s'havia entregat a la seva obra literària i al projecte educatiu de les institucions republicanes li havia

valgut el qualificatiu de «punta de diamant de la poesia catalana», que emergiria encara més brillant i tallant en el retorn de l'exili. Avui, als cinquanta anys de la mort de Carles

Riba, la seva obra continua sent objecte d'estudis i relectures que retornen al més influent dels poetes catalans del segle XX la seva dimensió més compromesa i humana.

L'últim any de guerra, el 1938, Jaume Bofill i Ferro prologava la primera antologia de textos del seu amic Carles Riba amb una expressió que molts anys després enarborarien tots els seus defensors i deixebles com una espasa: «Pensa, lector, que davant els teus ulls podràs veure brillar l'extrema punta de diamant de la poesia catalana». Aquell mateix any, al maig, aquest poeta diamantí havia llegit la seva tesi doctoral sobre Maragall a la Universitat de Barcelona mentre sonaven estridents les alarmes que anunciaven l'enèsim bombardeig aeri sobre la ciutat, una anècdota que ha servit sovint per explicar no solament com segueix el seu curs la vida fins i tot en situacions grotesques, sinó sobretot la vocació humanística de Riba, la tenacitat del seu compromís amb les institucions del període noucentista i la República, des de l'Institut d'Estudis Catalans a la Fundació Bernat Metge o l'Escola Superior de Bibliotequàries, on coneixeria Rosa Leveroni, l'alumna aplicada que temps a venir es convertiria en la dipositària de les enlluernadores *Elegies de Bierville*, que l'antic mestre li aniria enviant des de l'exili a mesura que les escrivia.

Llavors, però, als anys vint i trenta, Riba era encara més un home de despatxos que un autor de culte. Lliurat completament a la traducció dels clàssics, de Plutarco i Xenofon, d'Homè i Sòfocles, però també de Poe i Scott, de Gogol i Hölderlin, les reticències amb què la crítica va rebre la seva estrena poètica, el *Primer llibre d'Estances* (1919), acusant-lo d'obscur i glacial, d'excessivament formalista i intel·lectual —una imatge que encara avui perdura—, van sumir-lo en una profunda crisi vocacional que a punt va estar d'invitar-lo al silenci de la pedra tosca, si no hagués estat, com ell mateix explicaria anys després, per l'oportuna intervenció de Josep Carner, que va animar-lo a escriure a pesar que la seva escriptura reconcentrada i ri-

Carles Riba, a la casa que els amics van regalar-li a Cadaqués, l'any 1953. / F. CATALÀ-ROCA

Una tardor «ribiana»

● L'aniversari exacte dels cinquanta anys de la mort de Riba, el 12 de juliol, haurà passat discretament enmig de les vacances, però a la represa del curs les institucions el tenen ben present. De fet, serà amb una dissertació de Carles Miralles sobre els vincles del poeta amb el món acadèmic que la Universitat de Barcelona (UB) inaugurarà el curs acadèmic el 6 d'octubre. La mateixa UB i en especial la seva Aula Carles Riba, creada el 1969 en honor del poeta, en col·laboració amb l'Institut-Cambó-Fundació Bernat Metge, la Institució de les Lletres Catalanes i l'Institut d'Estudis Catalans, convocaran al llarg de l'octubre uns *Diàlegs* al voltant de l'autor de les *Elegies de Bierville* coordinats per Jordi Cornudella, un dels millors coneixedors de l'obra *ribiana*, junt amb Miralles, Jordi Malé, Enric Sullà, Jaume Medina o

Carles Jordi Guardiola. La majoria d'ells participaran doncs, del 30 de novembre al 2 de desembre, en el III Simposi Carles Riba a la UB (els dos primers es van celebrar el 1984 i el 1993, l'any del centenari), que tractarà les connexions de Riba amb la literatura europea del seu temps, la irradiació de la seva producció en els escriptors coetanis i les generacions posteriors, i el model de llengua del poeta i la seva incursió en gèneres literaris diversos a banda del líric, des de l'assaig a l'epistolari, la traducció, la narrativa i els contes per a infants. La celebració culminarà el 15 de desembre amb un acte més que simbòlic a la Biblioteca Nacional de Madrid, amb el suport de l'Institut Ramon Llull, en què s'evocarà la importància de la seva figura en la reconstrucció dels ponts entre les literatures catalana i castellana.

gorosa no trobés de moment lectors. Va ser un consell preciós, perquè Riba, ben mirat, ja no tornaria a ser el mateix Riba, l'hermètic, el distant, sinó el de les *Elegies*, el del *Salvatge cor*, el poeta il·luminat per Rilke, Valéry, Hölderlin i l'experiència de la vida, dels viatges primer de tot, a Itàlia (1920), a Alemanya (1922), a França (1924), a Grècia (1927), i de l'exili ben aviat, a

Montpeller i Roissy-en-Brie, des d'on el contacte mai interromput amb els seus joves deixebles l'anirien a tornar, l'any 1943, just per convertir-se en l'autor de referència de la generació de la resistència i la represa, però també dels que, dins mateix del règim, aspiraven a una certa concòrdia, a una mínima solidaritat a través de la cultura. De fet la seva presència va ser conside-

rada imprescindible per garantir l'èxit de les trobades de diàleg entre les cultures peninsulars que va promoure Dionísio Rídruejo, a principis dels cinquanta, als congressos de poesia de Segòvia, Salamanca i Compostel·la, de manera que no és estrany que aquest any d'aniversari inclogui un acte de reconeixement a la figura de Riba i el seu llegat també a Madrid.

